

فقه در محک زمانه

مقاله «فقه در ترازو» اثر دکتر سروش

دکتر عبدالحسین خسروپناه کتاب پرسمان

فقه در محک زمانه نقدی بر مقاله "فقه در ترازو" اثر دکتر سروش

دکتر عبدالحسین خسروپناه

ناشر: انتشارات کانون اندیشه جوان

طراح جلد: سید ایمان توری نجفی

چاپ اول: ۱۳۸۸

شمارگان: ۲۵۰۰ نسخه

قیمت: ۱۷۰۰ تومان

لیتوگرافی، چاپ و صحافی: سازمان چاپ و انتشارات

کانون اندیشه جوان

سرشناسه: خسروپناه، عبدالحسین، ۱۳۲۵ -

عنوان و نام پدیدآور: فقه در محک زمانه: نقدی بر مقاله فقه در ترازو اثر دکتر سروش / عبدالحسین خسروپناه.

مشخصات نشر: تهران: کانون اندیشه جوان، ۱۳۸۸

مشخصات ظاهری: ۱۲۷ ص.

قیمت: ۱۷۰۰۰ ریال شابک: 978-964-2788-68-2

وضعیت فهرست‌نویسی: فیا یادداشت: کتابنامه به صورت زیرنویس.

عنوان فرام‌داده: فقه در ترازو. شرح.

موضوع: سروش، عبدالحکیم، ۱۳۲۱- فقه در ترازو - فقه و تفسیر.

موضوع: فقه - فلسفه. موضوع: مسائل مستحدثه. موضوع: فقه جعفری - فلسفه.

شناسه افزوده: سروش، عبدالحکیم، ۱۳۲۱- فقه در ترازو. شرح.

شناسه افزوده: کانون اندیشه جوان

رده بندی کنگره: ۱۳۸۸ ۵۶۵ BP۱۶۱۳/۳

رده‌بندی دیویی: ۲۹۷/۳۰۱

شماره کتابشناسی ملی: ۱۶۵۶۲۹۰

نمایشگاه و فروشگاه دائمی: تقاطع بزرگراه شهید مدرس و خیابان شهید بهشتی، پلاک ۵۶

تلفن: ۸۸۵۰۵۱۰۲ - ۸۸۵۰۳۳۴۱

حق چاپ برای ناشر محفوظ است

فصل اول: چستی فلسفه فقه

۱۱

۱۲ فلسفه فقه جزو کدام یک از علوم است؟ ۱۲ چه مسائلی در آن مورد بررسی قرار می‌گیرد؟ ۱۲ ارتباط آن با «فقه» چیست؟

فصل دوم: چالش‌های فلسفه فقه

۲۳

۲۴ از آنجایی که علم فقه یک علم بشری و در نتیجه ناقص و نیازمند تحول است، آیا افزون بر تحقیقات درون‌فقهی، تحولات علوم دیگر در تحول و کمال آن نقش دارند؟ ۴۴ آیا علم فقه، تنها به صدور حکم فردی و اجتماعی مکلفان می‌پردازد یا طرح و برنامه‌ای هم برای معیشت دنیوی ارائه می‌دهد؟ ۵۰ با توجه به حیلت‌آموزی فقه که نشانگر خصلت شدیداً دنیوی آن است، آیا علم فقه یک علم دنیوی است؟ ۵۸ با توجه به اینکه فقه به ظواهر اعمال اکتفا می‌کند تا جایی که پذیرش اسلام را از روی اجبار و اکراه می‌پذیرد، آیا جامعه فقهی لزوماً جامعه‌ای دینی و اسلام فقهی یک اسلام واقعی است؟ ۶۴ از آنجایی که فقه موجود با اخلاق، هنر، عقلانیت و معیشتی سطح پایین سازگار است، آیا جامعه فقهی می‌تواند به پیشرفت و ترقی دست یابد؟ ۶۸ علم فقه، فاقد جنبه نظریه‌پردازی است و مصرف‌کننده و محتاج علوم دیگر مانند جهان‌شناسی، انسان‌شناسی، زبان‌شناسی و جامعه‌شناسی کهن می‌باشد، در این صورت چگونه می‌تواند احکامی پاسخگویی نیازهای جامعه و

علوم دیگر صادر کند؟ ۷۴ با توجه به اینکه فقه، ظرفیت کاری پایینی دارد، آیا برای تدبیر امور جامعه کافی است؟ ۹۰ فقهی که متأثر از ساختار اجتماع است، چگونه می‌تواند در تحول جهان و تاریخ، نقشی ایفا کند؟ ۹۴ فقه، علمی تکلیف‌مدار است، در حالی که انسان امروزی حق‌مدار است و دربارهٔ «حقوق بشر» سخن می‌گوید. ۱۱۴ بما توجه به اینکه احکام اسلام دارای مصالحی می‌باشد که بر ما پوشیده است آیا تحول و دگرگونی در فقه ممکن است؟

فهرست آیات و روایات ۱۲۳

نمایه ۱۲۵

پیشگفتار

ده بهار است که سر برآوردن جوانه‌ها و شکفتن شکوفه‌ها، نهال کانون را به وجد آورده است. نهالی که ریشه بر باغ خردورزی دینی دارد و نگاه بر آسمان. می‌کوشد تا برای جوانان و دانشجویان سایه‌ای روح‌افزا بگستراند و بر پیکره‌اش، گوناگون و انبوه ثمر بنشانند.

در سال‌هایی که گذشته و می‌آید، میان کانون، جوانان، دانشجویان و اندیشه‌ورزان، پل‌ها و راه‌های بسیاری بنا نهاده شده و می‌شود.

مشاوره‌های دانشجویی، برگزاری نشست‌های گفتگویی و همایش‌ها:

ارتباط گسترده کانون با دانشجویان و شکل‌های دانشجویی سبب شده است تا هر سال، صدها گونه مشاوره به شکل‌ها و گروه‌های دانشجویی، سخنرانی‌ها، مناظرات، میزگردهای متنوع و متعدد و از این دست فعالیت‌ها با استفاده از استادان و اندیشمندان در ساحت‌های گوناگون فکری، در کانون برنامه‌ریزی و پایه‌گذاری گردد.

بررسی ویژگی‌های گوناگون اندیشه‌ها و افکار اندیشمندان و متفکران، موضوعاتی است که کانون آنها را نیز در قالب همایش‌های اندیشه‌شناسی پیگیری می‌نماید.

حلقه‌های اندیشه:

جمعی از دانشجویان، در بازه‌ای از زمان، گرد هم آمده و با بهره‌گیری از استادان و مربیان باتجربه و اندیشمند، می‌کوشند تا پس از سه سر آمدن دوره، در دانش و مهارتی که حلقه برای آن شکل گرفته است، خبره و زبده گردند.

سایت:

www.kanooneandisheh.com

سایت کانون:

این سایت، پایگاه سازمانی و رسمی کانون به‌شمار می‌آید که آینه‌وار اخبار و برنامه‌های کانون را انعکاس می‌دهد.

www.bashgah.net

باشگاه اندیشه:

سایت باشگاه اولین گفتارنامه مجازی و بزرگ‌ترین بانک مقالات در ساحت مباحث فکری است. این سایت با برخورداری از بازدیدکنندگان بسیار، یکی از مؤثرترین پایگاه‌های فکری در فضای مجازی است.

کتاب:

کانون تاکنون بیش از ۱۹۰ عنوان از پژوهش‌هایش را در پیکره کتاب منتشر کرده است. این آثار و پژوهش‌ها به ۱۴ ساحت اندیشه‌ای قدم نهاده و کوشیده‌اند تا برای خواننده جوان روشنگر و پاسخگو باشند.

خوانندگان کتاب‌های کانون سه سطح گوناگون را شکل داده و آثار کانون برای این سه سطح نشر می‌یابند:

۱. جوان: کتاب‌هایی که در این سطح نگاشته می‌شوند، برای جوان سخن می‌گویند. جوان از آن روی که جوان است، میان ۱۸ تا ۲۴ بهار به عمر خویش دیده است و دست‌کم به میزان کسی که دبیرستان را گذرانده است، می‌داند و حقایق را دریافت می‌کند. او می‌تواند خواننده کتاب‌های جوان کانون بوده و محتوا، ساختار و نشر آن را پسند نماید.

۲. دانشجو: سخن‌سرایی برای دانشجو، آنکه می‌پوید تا در ساحت خویش کاردان و کارشناس گردد، او که میان ۱۸ تا ۲۶ بار تقویم‌آز روی تاریخ تولد او ورق خورده است، او که دانشگاه و استاد و تشکل و نشریه و ... را درک کرده است، سخن‌سرایی برای او آرمان کتاب دانشجوی کانون است.

۳. اندیشه: کسی که پویایی فکری خویش را تعالی بخشیده و بر فرازهایی فراتر از کارشناسی قدم نهاده است، کمتر از ۲۸ بار به گردش مهر مسافر بوده است و در جاده برزخ خبرگی و خامی، آستان خیرگی را پیش رویش یافته است، می‌تواند خواهان و خواننده کتاب‌های اندیشه کانون قرار گیرد.

قلم‌کتابی که اکنون پیش روی شماست، با سبک پرسمان، بر این ورق‌ها رقم گرفته است.

در بیان نسبت دین و دنیای نوین به ویژه نسبت اسلام و مدرنیته، شریعت و فقه اهمیتی شگرف می‌یابد. زیرا آن‌گاه که دین با شریعت به عرصه اجتماع قدم می‌نهد، لاجرم بر اندیشه‌ها و ارزش‌های مدرنیسم، همچون عرفی‌گرایی، پای می‌نهد. کتاب پیش‌رو نیز می‌کوشد که افزون بر بیان فلسفه و حکمت فقه، به نسبت فقه و دنیای نوین نیز پردازد.

نگارنده محترم این کتاب، حجت‌الاسلام عبدالحسین خسروپناه، از کسانی است که در ساحت‌های فلسفه، کلام، فقه و دیگر دانش‌های حوزوی، از خیرگان نوپدید فضای اندیشه به‌شمار می‌آید. «گفتمان مصلحت» و «پلورالیزم دینی و سیاسی» نیز از کتاب‌هایی است که از این پژوهشگر ارجمند در میان آثار کانونی، نشر یافته است.

بی‌تردید اگر نقدها و پیشنهادهای خویش را به ما هدیه نمایید، ما را در مسیری که پیمودنش را مدتی است آغاز کرده‌ایم، راهنما گشته و تکامل می‌بخشد.

کانون اندیشه جوان